

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Проаналізовано сутність категорії "фінансовий стан підприємства". Визначено склад інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану. Оцінено важливість інформаційних ресурсів для повного та точного аналізу фінансового стану підприємства.

Аннотация. Проанализирована сущность категории "финансовое состояние предприятия". Определен состав информационного обеспечения оценки финансового состояния. Оценена важность информационных ресурсов для полного и точного анализа финансового состояния предприятия.

Annotation. The nature of the category "financial position" has been analyzed. The composition of the information provision for assessing the financial condition has been identified. The importance of information resources for the full and accurate analysis of the financial condition has been assessed.

Ключові слова: аналіз, фінансовий стан підприємства, фінансова звітність, інформаційна база, користувачі інформації, платоспроможність, управлінські рішення.

В умовах ринкової економіки фінансова звітність господарюючих суб'єктів стає основним засобом комунікації і найважливішим елементом інформаційного забезпечення фінансового аналізу. Будь-яке підприємство тією чи іншою мірою постійно потребує додаткових джерел фінансування. Знайти їх можна на ринку капіталів, залучаючи потенційних інвесторів і кредиторів шляхом об'єктивного інформування їх щодо своєї фінансово-господарської діяльності, тобто в основному за допомогою фінансової звітності.

Питаннями інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства займаються багато науковців, зокрема, такі, як: Пілецька С. Т., Міронова Л. О., Солнишкова В. А, Максимова С. В. та ін.

Метою даного дослідження є обґрунтування важливості інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану для підприємств.

У ході даного дослідження було поставлено такі завдання:
визначити сутність поняття "фінансовий стан підприємства";
визначити завдання аналізу фінансового стану підприємства;
встановити склад фінансової звітності підприємств різної форми власності;
обґрунтувати необхідність надання повної інформації про результати діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень.

Об'єктом дослідження виступає аналіз фінансового стану підприємства.

Предметом дослідження є формування інформаційної бази для оцінки фінансового стану підприємства.

Фінансова звітність є необхідною і важливою складовою інформаційного забезпечення фінансового аналізу, фінансового планування та прогнозування, основним джерелом інформації під час проведення аналізу господарської діяльності суб'єкта господарювання. З її використанням можна не тільки зробити висновки про діяльність підприємства в минулому та розробити заходи, спрямовані на підвищення ефективності його діяльності в майбутньому, а й оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності взагалі, вивчити та проаналізувати механізми управління власним капіталом і прибутком, що важливо для акціонерів підприємства, його потенційних інвесторів і партнерів по бізнесу.

Перш ніж характеризувати інформаційну базу для аналізу фінансового стану підприємства, необхідно визначити сутність поняття "фінансовий стан підприємства".

На сучасному етапі є великі розбіжності в трактуванні науковцями і практиками поняття "фінансовий стан підприємства", складу показників, що його визначають, та їхніх критеріальних значень.

Слід зауважити, що А. Литовських та І. Шевченко у своїй праці [1] визначають це поняття як забезпеченість підприємства коштами для реалізації своєї господарської діяльності. О. Грищенко [2] під фінансовим станом розуміє здатність підприємства фінансувати свою діяльність. Він також зазначає, що підприємство характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для його нормального функціонування, доцільністю їхнього розміщення й ефективного використання, фінансовими взаєминами з іншими юридичними особами, платоспроможністю й фінансовою стабільністю.

Найповніше визначення поняття "фінансовий стан підприємства" наведено у фінансовому словнику-довіднику за редакцією М. Дем'яненка [3]. Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності за певний проміжок часу.

Отже, фінансовий стан підприємства – це реальна та потенційна фінансова здатність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед юридичними,

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це дасть змогу визначити критичні позиції у фінансовій діяльності та способи більш ефективного використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства, до загрози економічних санкцій.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

дослідження рентабельності підприємства;

дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;

оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;

аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;

визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Відповідно до статті 11 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" всі підприємства зобов'язані складати фінансову звітність на основі даних бухгалтерського обліку [4]. Порядок складання фінансової звітності, визнання і розкриття її елементів визначає НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [5]. До складу фінансової звітності підприємств (крім бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності та суб'єктів малого підприємництва, визнаних такими відповідно до чинного законодавства) включаються такі звіти: "Баланс (Звіт про фінансовий стан)" (форма № 1), "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)" (форма № 2), "Звіт про рух грошових коштів" (форма № 3), "Звіт про власний капітал" (форма № 4), "Примітки до річної фінансової звітності" (форма № 5).

Для суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м), форма і порядок складання яких визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 року № 39 зі змінами та доповненнями [6].

Однією зі складових фінансової звітності, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів за звітний період підприємства, є примітки до фінансової звітності. У них відображаються показники та пояснення, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансової звітності: про рух нематеріальних та необоротних активів, про інвестиції (капітальні та фінансові), про структуру (складові) інших операційних, фінансових та інших доходів і витрат, про обсяг бартерних операцій, рух забезпечень і резервів, використання амортизаційних відрахувань, методи оцінки запасів, інформація про нестачі та втрати від псування цінностей, суми курсових різниць, інформація про перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості тощо. Отже, примітки – це не лише типова форма № 5, а й сукупність показників (пояснювальна записка), що дає повну та об'єктивну картину про фінансовий стан і результати діяльності підприємства у вигляді письмового пояснення, таблиць, графіків тощо.

Сукупність форм фінансової звітності дає змогу отримати користувачам фінансової звітності інформацію про види діяльності підприємства, його майновий стан, фінансові ресурси, які забезпечують цю діяльність (рисунок). Тобто за допомогою фінансової звітності можна отримати комплексну оцінку діяльності суб'єкта господарювання, визначити його економічний потенціал та оцінити перспективи розвитку.

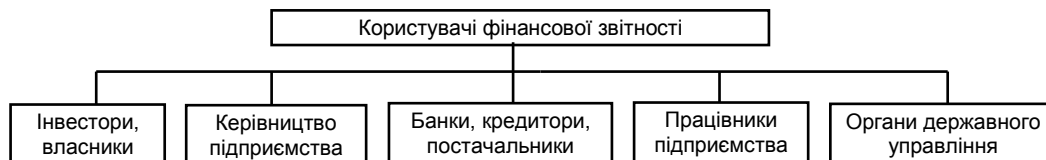


Рис. Користувачі фінансової звітності

Неможливо переоцінити значення повної та достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства для вирішення поточних та перспективних фінансово-господарських проблем. Для прийняття правильних фінансових управлінських рішень на рівні підприємства треба використовувати дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Зокрема, щоб порівняти фінансові результати, досягнуті у попередньому та поточному звітних періодах, необхідно використовувати лише порівнянні відповідні показники, тобто такі, які визначені за єдиною методологією з використанням однакових баз розрахунку, критеріїв та правил.

З цією метою підприємство повинно розробити свою облікову політику, яка підпорядковується потребам внутрішнього менеджменту. Але, як правило, для прийняття ефективних управлінських рішень менеджери не обмежуються внутрішньою фінансовою інформацією, а порівнюють її з відповідними показниками подібних підприємств, підприємств-конкурентів чи партнерів по бізнесу. Тому закономірно виникає потреба в стандартизації вимог до фінансової інформації в рамках галузі, регіону, усієї економічної системи країни.

Отже, інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану повинне включати не лише дані фінансової звітності, а й всю внутрішню бухгалтерську документацію. Саме це дасть змогу покращити якість вихідних аналітичних даних, які необхідні для прийняття управлінських рішень на підприємстві.

Наук. керієн. Тютюнник П. С.

Література: 1. Литовских Л. М. Финансы, денежное обращение и кредит : учеб. пособ. / Л. М. Литовских, И. К. Шевченко. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2003. – 135 с. 2. Грищенко О. В. Диализ и диагностика фінансово-хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособ. / О. В. Грищенко. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2000. – 12 с. 3. Фінансовий словник-довідник / [М. Я. Дем'яненко, Ю. Я. Лузан, П. Т. Саблук та ін.] ; ред. : М. Я. Дем'яненко ; Ін-т аграр. економіки, Укр. акад. аграр. наук. – К. : ІАЕ,

2003. – 554 с. 4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, редакція від 14.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. 5. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Наказ Міністерства України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336>. – Назва з екрану. 6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (з1242-13) від 27.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.